

PREDMET *MECHENKOV PROTIV RUSIJE*
(predstavka br. 35421/05)

PRESUDA
Strazbur, 7. februar 2008.

U predmetu *Mechenkov protiv Rusije*,

Evropski sud za ljudska prava (Prvo odjeljenje), koji je zasijedao u vijeću u sljedećem sastavu:

C. ROZAKIS, *predsjednik*,
L. LOUCAIDES,
N. VAJIĆ,
A. KOVLER,
E. STEINER,
K. HAJIYEV,
D. SPIELMANN, *sudije*,
i S. NIELSEN, *sekretar Odjeljenja*,

pošto je razmatrao predmet na zatvorenoj sjednici 17. januara 2008, donosi sljedeću presudu, usvojenu pomenutog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 35421/05) protiv Ruske Federacije koju je u skladu sa članom 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu „Konvencija“) Sudu podnio državljani Rusije, Aleksandr Stepanovich Mechenkov (u daljem tekstu „podnosilac predstavke“), 18. avgusta 2005. godine.

2. Vladu Rusije (u daljem tekstu „Država“) u početku je zastupao P. Laptev, bivši zastupnik Vlade Ruske Federacije pred Evropskim sudom za ljudska prava, a kasnije njena nova zastupnica, V. Milinchuk.

3. Predsjednik Vijeća je 27. juna 2006. odlučio da primijeni pravilo 41 Poslovnika Suda i predstavnici da prioritet u rješavanju.

4. Sud je 1. septembra 2006. odlučio da Državu obavijesti o predstavci. U skladu sa odredbama člana 29, stav 3 Konvencije, on je odlučio da istovremeno razmatra prihvatljivost i meritum predstavke.

5. Država se protivila istovremenom razmatranju prihvatljivosti i merituma predstavke. Pošto je razmotrio prigovor države, Sud ga je odbacio.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

6. Podnosilac predstavke je rođen 1957. i živi u Novosibirsku. On trenutno izdržava kaznu zatvora u kazneno-popravnoj ustanovi IK-18 Novosibirske oblasti.

A. Zdravstveno stanje podnosioca predstavke i njemu dostupna zdravstvena njega

1. Događaji prije 28. oktobra 2001.

7. Podnosilac predstavke je 6. aprila 1993. osuđen na devet godina zatvora.

8. Podnosilac predstavke je 10. juna 1996. progutao komad elektrode i primljen je na hirurško odjeljenje zdravstvene kaznene ustanove LIU-10 u Novosibirsku (*лечебно-исправительное учреждение № 10*, u daljem tekstu „LIU-10“). Uzet mu je rendgenski snimak grudnog koša i dijagnostikovana infiltrativna tuberkuloza gornjih plućnih režnjeva u aktivnoj fazi. Podnosilac predstavke je liječen etambutolom¹ i izonijazidom.²

9. Podnosilac predstavke je 28. maja 1998. prebačen iz LIU-10 u zatvor UF-91/21 u Novosibirsku (*УФ-91/21*, u daljem tekstu „UF-91/21“), sa dijagnozom infiltrativne tuberkuloze koja je uzrokovala fibrozu i tkivnu konsolidaciju u gornjim režnjevima plućnih krila.

10. Podnosilac predstavke je 12. aprila 2000. ponovo smješten u LIU-10 zbog sumnje da ponovo boluje od tuberkuloze. Nakon medicinskih ispitivanja, dijagnostikovana mu je infiltrativna tuberkuloza gornjih režnjeva plućnih krila i propisani streptomycin, izonijazid, rifampicin,³ etambutol, pirazinamid, metionin, dijazolin, vitamin B6 i natrijum tiosulfat. On je 3. maja 2000. pismeno izjavio da je odbio propisano liječenje. Prema navodima Države, liječenje se nastavilo.

11. Nakon što je dobio amnestiju, podnosilac predstavke je pušten iz LIU-10, 16. avgusta 2000.

12. Prema navodima Države, po puštanju iz zatvora, podnosilac predstavke je propustio da se registruje u centru za prevenciju tuberkuloze (u daljem tekstu „profilaktički centar“). Podnosilac predstavke je izjavio da je njegov pokušaj registracije bio uzaludan jer nije imao ispravnu prijavu prebivališta.

1 Nazivi lijekova ovdje su dati u skladu sa klasifikacijom lijekova usvojenom u Ruskoj Federaciji.

2 Hepatotoksični lijek koji može izazvati oštećenje jetre.

3 Idem.

13. Podnosilac predstavke je 4. juna 2001. stavljen na listu profilaktičkog centra u bolnici Krasnozersk i dijagnostikovana mu je fokalna tuberkuloza gornjih režnjeva plućnih krila u fazama resorpcije i stvrdnjavanja (induracije).

14. Podnosilac predstavke se 29. juna 2001. pojavio u profilaktičkom centru. Prošao je medicinske preglede i izdato mu je uvjerenje kojim se potvrđuje da je sposoban da radi na upravljanju poljoprivrednim mašinama.

2. *Lišenje slobode podnosioca predstavke poslije 28. oktobra 2001.*

(a) **Lišenje slobode od 28. oktobra 2001. do 26. aprila 2002.**

15. Podnosilac predstavke je 28. oktobra 2001. uhapšen zbog optužbi za nanošenje tjelesnih povreda i smješten u pritvorsku jedinicu Uprave policije Krasnozerskog okruga, u Novosibirskoj oblasti. Nakon hapšenja krv mu nije testirana na hepatitis C.

16. On se 29. oktobra 2001. čuvarima žalio da pljuje krv. Oni su ga otpitali do profilaktičkog centra u bolnici u Krasnozersku. Tamo je načinjen rentgenski snimak grudnog koša podnosioca predstavke i dijagnostikovano mu je klinički oporavak od tuberkuloze sa pratećim rijetkim kalcifikacijama. Nijesu nađeni medicinski dokazi o prisustvu hemoptizija (iskašljavanja krvi).

17. Podnosilac predstavke je 14. novembra 2001. prebačen u pritvorsku jedinicu SIZO br. 2, u Kujbiševu (*Kuybyshev*), u Novosibirskoj oblasti, gdje je podvrgnut zdravstvenom pregledu.

18. Okružni sud u Krasnozersku je 26. februara 2002. podnosioca predstavke proglasio krivim i osudio ga na osam godina zatvora.

19. U postupku po žalbi Novosibirski oblasni sud je preinačio presudu i umanjio kaznu na sedam godina zatvora.

(b) **Boravak u zatvoru UF-91/13**

20. Podnosilac predstavke je 26. aprila 2002. upućen na izdržavanje kazne u zatvor UF-91/13, u Novosibirsku (*УФ-91/13*, u daljem tekstu „UF-91/13“).

21. U LIU-10 je smješten 31. jula 2002, i tu mu je ustanovljen klinički oporavak od tuberkuloze pluća koja je dovela do fibroze i fokusa tkivne konsolidacije, stenokardije i ekstrasistolne aritmije. On je 8. avgusta 2002. otpušten iz LIU-10 i prebačen nazad u UF-91/13.

22. Podnosilac predstavke je 30. septembra 2002. stupio u štrajk glađu, koji je doveo do pogoršanja njegovog zdravlja. On je 7. oktobra 2002. odbio ponudu zatvorskih vlasti da bude smješten u bolnicu. Podnosilac predstavke je 9. oktobra 2002. primljen u zatvorsku ambulantu u UF-91/13, gdje je okončao štrajk glađu. Prema navodima Države, dok je bio u ambulanti u UF-91/13, podnosilac predstavke se nije pridržavao propisane dijeta i odbio je izvjesne testove i uzimanje terapije. On je 23. oktobra 2002. otpušten iz ambulante u UF-91/13 zbog toga što se nije pridržavao pravila koja u njoj važe.

23. Podnosilac predstavke je 13. januara 2003. prebačen iz UF-91/13 u neimenovanu kaznenu ustanovu.

**(c) Zdravstvena pomoć dostupna podnosiocu predstavke poslije
2. aprila 2003.**

24. Između 2. aprila 2003. i 20. avgusta 2004. podnosilac predstavke je držan u zatvoru UF-91/15 (*УФ-91/15*, u daljem tekstu „UF-91/15“).

25. Podnosilac predstavke je 5. novembra 2003. smješten u međuoblasnu tuberkuloznu bolnicu (*межобласійная туберкулезная больница*, u daljem tekstu „MSTB“), specijalizovanu ustanovu u okviru LIU-10, da bi mu klinički bila potvrđena dijagnoza ishemijske i hroničnog hepatitisa. On je 18. decembra 2003. otpušten iz MSTB i vraćen u UF-91/15 sa dijagnozom složenog gastritisa, piloričnog spazma i emocionalno nestabilnog poremećaja ličnosti.

26. Neodređenog datuma 2004. podnosilac predstavke je prebačen u UF-91/21. Po prijemu je evidentiran u zatvorskom medicinskom registru. Država je tvrdila da je u nekoliko navrata on odbio da uzme preventivne lijekove protiv tuberkuloze. Prema navodima podnosioca predstavke, ubrzo po prijemu u UF-91/21, on je smješten u zatvorsku ambulantu gdje je dobio injekcije iz špriceva za višestruku upotrebu.

27. Podnosilac predstavke je 25. oktobra 2004. smješten u MSTB zbog sumnje da mu se tuberkuloza povratila, te je prošao opšte i biohemijske testove krvi, kao i rentgensko snimanje grudnog koša. Dijagnostikovana mu je ponovljena infiltrativna tuberkuloza gornjeg režnja lijevog plućnog krila.

28. Prema navodima Države, test krvi podnosioca predstavke je 29. novembra 2004. otkrio antitijela na virusni hepatitis C. Oslanjajući se na rezultate testa, ljekari u LIU-10 su podnosiocu predstavke dijagnostikovali hronični hepatitis C i liječili ga esencijalom, kerucalom,⁴ riboksinom i vitaminima C, B1 i B6. Podnosilac predstavke je izjavio da mu je u nekom trenutku gospodin G, zamjenik upravnika u LIU-10, osvrćući se na oskudno finansiranje ustanove iz budžeta, ponudio da mu o njegovom trošku nabavi neke skupe lijekove protiv hepatitisa.

29. Testovi krvi podnosioca predstavke 16. decembra 2004. i 27. januara 2005. nijesu pokazali akutni hepatitis C. Potom su mu propisane 93 doze lijekova protiv tuberkuloze, kao što su izonijazid, rifampicin, etambutol, pro tionamid i streptomycin. Ljekar u MSTB je 26. januara 2005. podnio izvještaj upravniku LIU-10, navodeći da podnosilac predstavke nije uzeo nijednu od propisanih doza.

30. Podnosilac predstavke je 7. februara 2005. otpušten iz MSTB i smješten u ambulantu u LIU-10. Propisano mu je pet lijekova protiv tuberkuloze, vitamini i hepatoprotektivna terapija. Prema navodima Države, u nekoliko navrata, tačnije 11. februara, 2. i 30. marta, 8. i 12. aprila, 20. juna i 12. jula

4 Ruski naziv za Klometol, odnosno metoklopramid.

2005, kao i 2. februara 2006, podnosilac predstavke je odbio da uzme propisanu anti-tuberkuloznu terapiju.

31. Ljekari u ambulanti u LIU-10 su 30. marta 2005. podnosiocu predstavke propisali liječenje grupom lijekova protiv tuberkuloze, određujući tada ukupno 60 doza.

32. Prema navodima Države, tuberkuloza podnosioca predstavke je stabilizovana do avgusta 2005.

33. Podnosilac predstavke je 25. oktobra 2005. podvrgnut testovima krvi i dijagnostikovani su mu infiltrativna tuberkuloza i hepatitis C u fazi parcijalne remisije. Tada nije otkriven akutni hepatitis C. Prema navodima podnosioca predstavke, on nije dobio antivirusnu ili hepatoprotektivnu terapiju.

34. Ljekar u ambulanti u LIU-10 je 9. decembra 2005. izdao potvrdu u kojoj se navodi da podnosilac predstavke nije uzeo nijednu od 60 propisanih doza lijekova protiv tuberkuloze.

35. Podnosilac predstavke je 18. aprila 2006. prebačen u MSTB na bolničko liječenje i navodno smješten u ćeliju sa aktivnim prenosiocima tuberkuloze. Na dan 27. aprila 2006. podnosilac predstavke je otpušten iz MSTB i prebačen nazad u LIU-10.

36. Neodređenog dana 2007. podnosilac predstavke je premješten iz LIU-10 u kazneno-popravnu ustanovu IK-18 u Novosibirskoj oblasti.

B. Postupci koje je podnosilac predstavke pokrenuo

1. Pritužbe na nacionalnom nivou

37. Neodređenih dana 2005. podnosilac predstavke je tužilaštvu u Novosibirskoj oblasti (u daljem tekstu „Oblasno tužilaštvo“) podnio krivične prijave zbog infekcije hepatitisom C i nedostatka medicinske njege u LIU-10. Dopisima od 11. i 13. aprila 2005. Oblasno tužilaštvo je obavijestilo podnosioca predstavke da su njegove krivične prijave odbačene kao neosnovane.

38. U nekom trenutku podnosilac predstavke se žalio Glavnom odjelenju Federalne službe za izvršenje sankcija u Novosibirskoj oblasti. Ono je 4. jula 2005. odgovorilo da je podnosilac predstavke odbijao da se ponaša u skladu sa uputstvima ljekara i da je uzeo svega šest od propisanih 60 doza anti-tuberkuloznih lijekova. Takođe je objasnilo da je podnosiocu predstavke bila obezbijedena odgovarajuća i sveobuhvatna medicinska pomoć.

39. Podnosilac predstavke je podnio zahtjev za uslovni otpust pozivajući se na zdravstveno stanje. Novosibirski okružni sud Novosibirske oblasti je 15. aprila 2005. odbio njegov zahtjev. Čini se da podnosilac predstavke nije podnio žalbu na ovu odluku.

40. Podnosilac predstavke je tužio oblasni ogranak Federalne službe za izvršenje sankcija zahtijevajući naknadu štete za narušavanje zdravlja. Okružni sud u Džeržinsku u Novosibirsku je podnosiocu predstavke 28. februara

2005. vratio tužbeni zahtjev radi otklanjanja nedostataka. Izgleda da podnosilac predstavke nije postupio u skladu sa zahtjevom suda. On je podnio drugi tužbeni zahtjev, koji mu je Okružni sud u Džeržinsku u Novosibirsku 1. avgusta 2005. vratio pošto je propustio da otkloni nedostatke. Očigledno, podnosilac predstavke nije podnio žalbu protiv ove odluke.

41. Podnosilac predstavke je vjerovao da su mu od strane privatnog preduzeća povrijeđena imovinska prava i podnio je protiv njega dvije tužbe, od kojih mu je jedna 8. novembra 2005. vraćena da bi otklonio nedostatke. Druga tužba je odbačena 3. aprila 2006. pošto nije bila plaćena sudska taksa. Podnosilac predstavke se nije žalio protiv ovih odluka.

42. Podnosilac predstavke se Oblasnom tužilaštvu žalio da mu gospodin G. prijete smrću. Takođe se žalio u vezi sa infekcijom hepatitisom C i zbog ometanja njegove prepiske sa Sudom.

43. Dopisom od 27. marta 2006. oblasno tužilaštvo je obavijestilo podnosioca predstavke da je odbacilo čitav niz njegovih prijava kao neosnovane. Ono je primjetilo naročito sljedeće:

„<...> [medicinski] podaci prikupljeni tokom objektivnog ispitivanja isključuju aktivnost viralnog hepatitisa i potrebu za davanjem antiviralne terapije.

Infekcija hepatitisom C je mogla nastupiti kao posljedica ponavlanog samopovrijeđivanja [koje je oštetilo] epidermis i mukoznu membranu želuca počinjenog u martu i maju 1995. godine i od juna do septembra 1996. Od 2000. godine [zdravstvene] ustanove u zatvorima u Novosibirskoj oblasti koriste samo špricave i igle za jednokratnu upotrebu; stoga je mogućnost infekcije virusnim hepatitisom C u ovim ustanovama isključena.

<...> Tokom 2005. godine [podnosilac predstavke] nije slao predstavke Evropskom sudu preko uprave LIU-10; ipak, primio je obavještenje o prijemu njegove predstavke od 9. novembra 2005, datirano 16. januara 2006. Tokom 2006. [podnosilac predstavke] je poslao dva dopisa Evropskom sudu, tačnije zapečaćen dopis 14. februara 2006. i objašnjenje [podnosioca predstavke] 17. februara 2006; do 22. marta 2006. LIU-10 nije primila nikakav odgovor na ove dopise.“

44. Oblasno tužilaštvo je 29. avgusta 2006. primilo krivičnu prijavu podnosioca predstavke zbog loših uslova zatvaranja i nedovoljne medicinske njege u LIU-10, kao i zbog disciplinskih mjera koje je protiv njega preduzela uprava LIU-10.

45. Oblasno tužilaštvo je 29. septembra 2006. obavijestilo podnosioca predstavke da je sprovelo istragu navoda iz njegove krivične prijave i utvrdilo sljedeće. Tokom 2006. u LIU-10 je u potpunosti bila obezbijeđena anti-tuberkulozna terapija i podnosiocu predstavke su stoga bili dostupni neophodni lijekovi. Tvrdnje podnosioca predstavke da je gospodin G. od njega iznudio devize u zamjenu za skupe lijekove protiv hepatitisa su opovrgnute, pošto ga je gospodin G. samo obavijestio o njegovom pravu da plati dodatno liječenje.

2. *Predstavka Suda i dalji razvoj događaja*

(a) **Prepiska podnosioca predstavke sa Sudom**

46. Prvi dopis Suda podnosilac predstavke je poslao 18. avgusta 2005.

47. Podnosilac predstavke je 8. decembra 2005, pozivajući se na svoje loše zdravstveno stanje i nedostatak odgovarajuće medicinske njege, zatražio od Suda da Državi odredi privremene mjere na osnovu člana 39 Poslovnika Suda. On je tvrdio da nije u mogućnosti da priloži kopije svoje medicinske dokumentacije koja je čuvana u LIU-10.

48. Predsjednik Vijeća je 26. januara 2006. od Države zatražio da priloži informacije o činjeničnom stanju u ovom slučaju.

49. Sud je 20. aprila 2006. informacije o činjenicama slučaja koje je Država priložila prosljedio podnosiocu predstavke da na njih da zapažanja, koja su trebala biti priložena prije 1. juna 2006. Uprava LIU-10 je dopis Suda primila 4. maja 2006. Prema navodima podnosioca predstavke, njemu je dopis dostavljen tek 25. maja 2006.

50. Sud je 26. jula 2006. potvrdio prijem pisma podnosioca predstavke. Dopis Suda je u LIU-10 stigao 11. avgusta 2006. Na dopisu je pečat LIU-10 kojim se potvrđuje prijem.

51. Sud je 8. septembra 2006. obavijestio podnosioca predstavke da je njegov predmet prosljeđen Državi. Dopis Suda je u LIU-10 stigao 22. septembra 2006. Na dopisu je pečat LIU-10 koji potvrđuje prijem, stavljen do potpisa sekretara Odjeljenja.

52. Sud je 13. septembra 2006. potvrdio prijem dopisa podnosioca predstavke. Dopis Suda je u LIU-10 stigao 2. oktobra 2006. Na dopisu je pečat LIU-10 koji potvrđuje prijem, stavljen uz potpis pravnik iz Sekretarijata (Suda).

53. Prijem dopisa podnosioca predstavke Sud je potvrdio 19. septembra 2006. Dopis Suda je u LIU-10 stigao 13. oktobra 2006. Na dopisu je pečat LIU-10 koji potvrđuje prijem, stavljen uz potpis pravnik iz Sekretarijata (Suda).

54. Sud je 22. septembra 2006. potvrdio prijem dopisa podnosioca predstavke. Dopis Suda je u LIU-10 stigao 13. oktobra 2006. Na dopisu je pečat LIU-10 koji potvrđuje prijem, stavljen do potpisa pravnik iz Sekretarijata (Suda).

(b) **Kaznene mjere primijenjene prema podnosiocu predstavke**

55. U periodu od 13. februara 2002. do 4. maja 2005. podnosilac predstavke je šest puta upućivan u kaznenu ćeliju, a pet puta je bio ukoren, sve zbog toga što se nije pridržavao zatvorskih pravila.

56. Podnosilac predstavke je upućivan u kaznenu ćeliju još devet puta. Konkretno, 28. oktobra 2005. kažnjen je zbog posjedovanja nedozvoljenih predmeta; 1. i 22. marta, 14. aprila, 24. maja i 21. jula 2006. zbog neovlašćenih odlazaka u određene djelove kazneno-popravne ustanove; 14. juna 2006. zbog pušenja van prostora određenog za to. On je ponovo bio zatvoren u kaznenu ćeliju 29. septembra 2006. zbog toga što je opsovao službeno lice, a 13. oktobra 2006. je kažnjen zbog toga što je bez dozvole uprave poslao pritužbu Glavnom tužiocu.

57. Podnosilac predstavke je 17. marta i 6. septembra 2006. ukoren zbog psovanja. Još dva ukora su mu izrečena, 10. jula i 14. avgusta, zbog neovlašćenih odlazaka u određene djelove kazneno-popravne ustanove.

(c) Razgovori sa službenicima LIU-10

58. Podnosilac predstavke je 14. februara 2006. upravi LIU-10 predao zapečaćeno pismo upućeno Sudu. Istog dana su gospodin S, novi zamjenik upravnika LIU-10, i dva druga službenika, gospodin K. i gospodin L, organizovali sastanak sa podnosiocem predstavke i razgovarali o sadržaju pisma. Predmet sadrži dokument koji su potpisala sva trojica službenika, u kojem se navodi:

„Dana 14. februara 2006. održan je razgovor sa osuđenikom Mechenkovim u prostoriji za obuku [u LIU-10], koji se ticao zapečaćene pritužbe koju je podnio. U toku razgovora Mechenkov je odbio da obavijesti službenike [LIU-10] o svrsi pritužbe i njenom sadržaju.“

59. Prema navodima podnosioca predstavke, gospodin S. je 27. marta 2006, u prisustvu gospodina K, rekao podnosiocu predstavke, aludirajući na njegovu predstavku Sudu, da se on „petlja sa Državom koja nema milosti“ i da čak i ako preživi u zatvoru, može biti udaren kolima po izlasku iz zatvora.

60. Gospoda S, K. i L. su 7. jula 2006. održala još jedan sastanak sa podnosiocem predstavke i sačinila dokument sličan onom od 14. februara 2006. Tog dana su poslali pismo podnosioca predstavke Sudu.

61. Gospoda S, K. i L. su 2. avgusta 2006. razgovarali sa podnosiocem predstavke o njegovoj zapečaćenoj pritužbi Sudu i sačinili bilješku o tome.

62. Gospoda S, K. i L. su 19. i 27. oktobra 2006. sačinili dokumente koji potvrđuju da su sa podnosiocem predstavke imali razgovore o njegovim zapečaćenim pritužbama i izjavili da je on odbio da otkrije njihov sadržaj. Tih dana uprava LIU-10 je poslala Sudu pisma podnosioca predstavke.

63. Gospodin L. je 17. decembra 2006. i 9. januara 2007. sačinio dokumente koji potvrđuju da je razgovarao sa podnosiocem predstavke i da je on odbio da otkrije sadržaj zapečaćenih pisama. Uprava LIU-10 je 18. decembra 2006. i 9. januara 2007. pisma podnosioca predstavke poslala Sudu.

II. MEDICINSKA DOKUMENTACIJA KOJU JE PRILOŽILA DRŽAVA

64. Država je priložila Sudu kopije brojnih dokumenata koji se tiču istorije bolesti podnosioca predstavke. Većina kopija je lošeg kvaliteta.

65. Većina dokumenata se odnosi na događaje između juna 1996. i marta 2003. i tiču se liječenja koje je podnosilac dobio u vezi sa tuberkulozom. Priloženi dokumenti koji se odnose na hepatitis C podnosioca predstavke mogu se sumirati na sljedeći način.

66. Jedva čitljiv dokument na jednoj stranici, naslovljen „Izvještaj o otpuštanju“, datiran je na 18. decembar 2003; nejasno je koja zdravstvena ustanova ga je izdala. Iz dokumenta proizilazi da je prije 18. decembra 2003. podnosilac predstavke imao dijagnozu hroničnog hepatitisa nepotvrđene etiologije, u neaktivnoj fazi.

67. Izvještaj od 5. novembra 2004, koji se nalazi u dokumentu naslovljenom „Medicinski izvještaj“, nabraja dijagnoze podnosioca predstavke, uključujući hronični neaktivni virusni hepatitis C.

68. Predmet sadrži jednu stranicu „Izvjeshaja o otpuštanju“. Iz sadržaja dokumenta je jasno da taj izvještaj o otpuštanju sadrži više nego jednu stranicu. Dokument potvrđuje da je od 25. oktobra 2004. do 7. februara 2005. podnosilac predstavke bio zadržan u MSTB i da mu je dijagnostikovana infiltrativna tuberkuloza zajedno sa hroničnim neaktivnim virusnim hepatitisom C. Iz dokumenta se može zaključiti da su podnosiocu predstavke urađeni neki testovi krvi, rentgensko snimanje grudnog koša i EKG.

69. Prema dokumentu na jednoj stranici koji vjerovatno predstavlja dio medicinske dokumentacije, podnosilac predstavke je 11. februara 2005. posjetio doktora i žalio mu se da je zaražen hepatitisom u UF-91/15. Podnosiocu predstavke, koji je odbio liječenje protiv tuberkuloze, propisani su esencijal, vitamin B6 i još dva lijeka, čiji su nazivi nečitki.

70. Predmet sadrži jedva čitljiv dokument na jednoj stranici iz kojeg proizilazi da je podnosilac predstavke proveo neko vrijeme u neimenovanoj zdravstvenoj ustanovi sa dijagnozom rekurentne tuberkuloze zajedno sa viralnim neaktivnim hepatitisom C. Dokument ne sadrži podatke o liječenju koje je podnosiocu predstavke bilo propisano.

III. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

71. Član 91, stav 2 ruskog Zakona o izvršenju sankcija iz 1997. (*Уголовно-исполнительный Кодекс РФ*), sa izmjenama usvojenim 8. decembra 2003, kao i pravilo 53 Pravilnika o kućnom redu u kazneno-popravnim ustanovama, usvojenog Uredbom br. 205 ruskog Ministarstva pravde 3. novembra 2005, propisuje da uprava kazneno-popravne ustanove može pregledati do-

lazeću i odlazeću prepisku svih zatvorenika. Prepiska sa sudovima, tužilaštvima, zatvorskim vlastima, Ombudsmanom, javnim nadzornim odborom i Evropskim sudom se ne može pregledati.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE USLJED INFEKCIJE HEPATITISOM C

72. Podnosilac predstavke se u vezi sa članom 3 Konvencije žalio da je zaražen hepatitisom C nakon zatvaranja u oktobru 2001. Član 3 Konvencije glasi:

„Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

A. Podnesci strana u postupku

73. Država je tvrdila da podnosilac predstavke nije mogao biti zaražen hepatitisom C u nekoj zatvorskoj ustanovi poslije 28. oktobra 2001. pošto su se od tog dana sve medicinske procedure u zatvorskim ustanovama obavljale uz upotrebu jednokratnih ili sterilisanih instrumenata. Prema mišljenju Države, podnosilac predstavke nije bio dovoljno savjestan u pogledu svog zdravlja i mogao se zaraziti hepatitisom C na neki od uobičajenih načina prije hapšenja u oktobru 2001.

74. Podnosilac predstavke je osporio tvrdnje Države. On je tvrdio da je 1995. i 1996, dok je bio u zatvoru, imao tri hirurške intervencije koje Država nije spomenula. Takođe je objasnio da je između avgusta 2000. i oktobra 2001. imao tri zdravstvene kontrole i da one nijesu otkrile hepatitis C.

B. Ocjena Suda

75. Sud ponavlja da, u skladu sa članom 35, stav 1 Konvencije, on može da razmatra samo pritužbe podnijete u roku od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke čijim donošenjem su iscrpljeni svi pravni lijekovi na nacionalnom nivou. Ako pravni lijekovi nijesu dostupni ili su ocijenjeni kao nedjelotvorni, rok od šest mjeseci teče, u načelu, od dana kada je nastupio događaj koji je predmet pritužbe (vidi *Hazar i drugi protiv Turske* (dec.), br. 62566/00 et seq, 10. januar 2002). Posebna pravila mogu važiti u izuzetnim slučajevima, kada podnosilac predstavke prvo upotrijebi domaći pravni lijek, a tek kasnije postane svjestan, ili je trebalo da postane svjestan, okolnosti koje taj pravni lijek čine nedjelotvornim. U takvoj situaciji, rok od šest mjeseci može biti računat od trenutka kada je podnosilac predstavke postao ili trebao postati svjestan ovih okolnosti. (vidi *Bulut i Yavuz protiv Turske* (dec.), br. 73065/01, 28. maj 2002).

76. Sud dalje ukazuje na to da ne može zaobići primjenu pravila da se predstavke podnose u roku od šest mjeseci samo zato što Država protiv koje je predstavka podnijeta nije uložila prethodni prigovor pozivajući se na to pravilo, pošto ovaj zahtjev oslikava želju Država ugovornica da spriječe da prošli događaji postaju predmet spora nakon neograničenog vremenskog perioda, želju koja ne služi samo interesima Država protiv kojih se podnose predstavke, već i pravnoj sigurnosti kao posebnoj vrijednosti. Ovo pravilo označava vremenski okvir nadzora koji vrše organi ustanovljeni Konvencijom i daje smjernice i pojedincima i državnim vlastima o tome koji je rok van kog takav nadzor više nije moguć. (vidi *Walker protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (dec.), br. 34979/97, ECHR 2000-I).

77. Prelazeći na okolnosti ovog slučaja, Sud primjećuje da je, prema navodima Države, podnosiocu predstavke hronični hepatitis C dijagnostikovao po prvi put 29. novembra 2004. godine (vidi gore stav 28). Podnosilac predstavke nije tvrdio da je te dijagnoze postao svjestan poslije ovog datuma. Ova predstavka je podnijeta 18. avgusta 2005, više od šest mjeseci poslije 29. novembra 2004.

78. Sud dalje primjećuje da je podnosilac predstavke pokušao da iznese svoje pritužbe pred domaće vlasti. Konkretno, zbog infekcije hepatitisom C je početkom 2005. tužilaštvu podnio krivičnu prijavu. On je, takođe, podnio Okružnom sudu tužbu za naknadu štete, ali nije preduzeo odgovarajuće korake kako bi o njegovom slučaju bila donijeta konačna odluka. Pošto Država nije podnijela prigovor da domaći pravni lijekovi nijesu iscrpljeni, Sud nije u mogućnosti da ocijeni da li je podnosilac predstavke, kad je u pitanju infekcija, iskoristio dostupne djelotvorne pravne lijekove, ako takvih ima. U svakom slučaju, Sud ne smatra neophodnim da odredi dan od kog će se računati rok od šest mjeseci, iz sljedećeg razloga.

79. Sud primjećuje da su okolnosti pod kojim je podnosilac predstavke zaražen hepatitisom predmet spora između strana u postupku. Od početka postupka pred Sudom podnosilac predstavke je insistirao da je mogao biti zaražen virusom hepatitisa C nakon hapšenja 2001. Država je odbacila njegove tvrdnje i pretpostavila da je infekcija mogla nastupiti prije hapšenja. Podnosilac predstavke se nije složio sa Državom i istakao je da je 1995. i 1996. imao hirurške intervencije, koje Država nije pomenula. On je tvrdio da je između avgusta 2000. i oktobra 2001. imao zdravstvene kontrole koje nijesu otkrile hepatitis C.

80. Sud primjećuje da obična zdravstvena kontrola nije dovoljna da bi se otkrio hronični hepatitis. Uzimajući u obzir da podnosilac predstavke nije priložio medicinske dokaze da mu je krv testirana na hepatitis C prije zatvaranja u oktobru 2001, Sud zaključuje da tvrdnje podnosioca predstavke koje se odnose na njegovu infekciju virusom hepatitisa C ne idu dalje od spekulacije i pretpostavke.

81. U svijetlu svega navedenog, Sud smatra da mu raspoloživi podaci ne dozvoljavaju da van razumne sumnje zaključi da je podnositelj predstavke dobio hepatitis C poslije zatvaranja 28. oktobra 2001. i da se takva infekcija može pripisati Državi.

82. Slijedi da predstavka u ovom dijelu mora biti odbačena kao očigledno neosnovana, u skladu sa članom 35, stavovi 3 i 4 Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE USLJED OPASNOSTI OD RELAPSA TUBERKULOZE I INFEKCIJE HEPATITISOM A

83. Podnositelj predstavke se žalio u vezi sa članom 3 Konvencije, tvrdeći da je u LIU-10 bio držan zajedno sa zatvorenicima oboljelim od aktivne tuberkuloze i hepatitisa A i stoga mogao biti zaražen ovim bolestima.

A. Podnesci strana u postupku

84. Država je osporila tvrdnje podnosioca predstavke. Ona je tvrdila da podnositelj predstavke nikada nije dijelio ćeliju sa oboljelim od aktivne tuberkuloze. Ona je dalje insistirala na tome da od 28. oktobra 2001. u kaznenim ustanovama u Rusiji nije zabilježen slučaj infekcije hepatitisom.

85. Podnositelj predstavke se nije složio sa Državom, odbacio je njene tvrdnje i tvrdio je da je jedan od zatvorenika dobio hepatitis A u LIU-10, dok je veliki broj drugih zatvorenika tamo zaražen virusima HIV i hepatitisa. On nije priložio nikakve dokaze u prilog ove tvrdnje.

B. Ocjena Suda

86. Sud na početku primjećuje da je već ispitivao slučajeve koji su se ticali navodnih povreda člana 3 Konvencije zbog loših uslova zatvaranja koji izazivaju visok rizik od obolijevanja od tuberkuloze (vidi, na primjer, *Kalashnikov protiv Rusije*, br. 47095/99, st. 98, ECHR 2002-VI, i *Solovyev protiv Rusije* (dec.), br. 76114/01, 27. septembar 2007). U skladu sa tim, Sud smatra da pritužba podnosioca predstavke u vezi sa rizikom od povratka tuberkuloze i infekcije hepatitisom A može spadati u opseg člana 3 Konvencije.

87. Međutim, Sud primjećuje da tvrdnje podnosioca predstavke nijesu potkrijepljene bilo kakvim dokazima. On uzima u obzir da je podnositelj predstavke u prikupljanju dokumenata kao dokaza mogao biti suočen sa teškoćama. Ipak, Sud ukazuje na to da se, u slučajevima u kojima zatvorenici nijesu bili u mogućnosti da prilože dokumenta kako bi potkrijepili svoje pritužbe, oslanjao na druge dokaze, na primjer, pisane izjave očevidaca, sa njihovim potpisima (vidi, na primjer, *Khudobin protiv Rusije*, br. 59696/00, st. 87, ECHR 2006-... (izvodi)). U skladu sa tim, postojala je mogućnost da podnositelj predstavke Sudu dostavi pisane izjave onih zatvorenika koji su patili od aktivne tuberkuloze ili hepatitisa A, što on nije uradio.

88. Stoga Sud nije ubijeden da je podnosilac predstavke pritužbu u pogledu navodnog rizika od relapsa tuberkuloze i infekcije hepatitisom A učinio vjerodostojnom na prvi pogled (*prima facie*).

89. Slijedi da ovaj dio predstavke mora biti odbačen kao očigledno neosnovan, u skladu sa članom 35, stavovi 3 i 4 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE ZBOG NEODGOVARAJUĆE MEDICINSKE NJEGE

90. Podnosilac predstavke se u vezi sa članom 3 Konvencije žalio da mu osoblje LIU-10 nije obezbijedilo tretman koji bi odgovarao njegovom hepatitisu C, zajedno sa tuberkulozom.

A. Podnesci strana u postupku

91. Država je tvrdila da je medicinska pomoć omogućena podnosiocu predstavke za vrijeme lišenja slobode bila odgovarajuća. Podnosilac predstavke nije testiran na hepatitis C nakon hapšenja i stavljanja u pritvor zato što nije pokazivao kliničke pokazatelje bolesti i zato što zatvorski propisi koji su tada bili na snazi nijesu propisivali obavezno testiranje na hepatitis C. Država je tvrdila da nije mogla priložiti medicinsku dokumentaciju o zdravlju podnosioca predstavke u periodu od 10. juna 1996. do 28. maja 1998. jer je ona uništena. Odsustvo akutnog hepatitisa je dokaz da je infekcija nastupila prije smještanja u kaznenu ustanovu. Kada je bolest otkrivena, podnosilac predstavke je dobijao esencijal, kerucal, riboksin i vitamine. Podnosilac predstavke nije patio od akutnog hepatitisa dok je bio u LIU-10 i nije mu bilo potrebno bolničko liječenje. U odsustvu kliničkih pokazatelja akutnog hepatitisa, podnosiocu predstavke je obezbijedena palijativna njega i bio je podvrgnut kontrolama biohemijskih karakteristika krvi i učestalim terapijskim kontrolama. Podnosilac predstavke je zbog tuberkuloze više puta smještan u LIU-10 gdje mu je propisivana anti-tuberkulozna terapija. Međutim, on je u nekoliko navrata odbijao da uzme propisane lijekove. Prema navodima Države, postojeći sistem pružanja medicinske pomoći zatvorenicima je u skladu sa članom 3 Konvencije i pritužba podnosioca predstavke je u potpunosti neosnovana.

92. Podnosilac predstavke je ostao pri svojim tvrdnjama i insistirao na tome da su mu prava garantovana članom 3 povrijeđena.

B. Ocjena Suda

1. Prihvatljivost

93. Sud primjećuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35, stav 3 Konvencije. On dalje primjećuje da ona nije neprihvatljiva ni po bilo kom drugom osnovu. Ona stoga mora biti proglašena prihvatljivom.

2. *Meritum*

(a) Utvrđivanje činjeničnog stanja

94. Sud primjećuje da su strane u postupku iznijele različite tvrdnje o medicinskoj pomoći pruženoj podnosiocu predstavke u vezi sa njegovim bolestima. On takođe primjećuje teškoće koje je podnosilac predstavke imao sa pribavljanjem dokaza u prilog svojim tvrdnjama u situacijama gdje je Država bila u posjedu relevantnih dokumenata i nije ih priložila. Tamo gdje je podnosilac predstavke iznio pritužbu koja nije očigledno neosnovana i tiče se postupanja u suprotnosti sa članom 3 Konvencije, a Sud je spriječen da doneše zaključke u vezi sa činjenicama zbog nedostatka ovakvih dokumenata, na Državi je da pruži uvjerljivo objašnjenje zašto dokumenti u pitanju ne mogu poslužiti za potkrijepljivanje tvrdnji podnosioca predstavke, ili da pruži zadovoljavajuće i ubjedljivo objašnjenje o tome kako su se događaji u pitanju odvijali (vidi, *mutatis mutandis*, *Toğcu protiv Turske*, br. 27601/95, st. 95, 31. maj 2005; *Akkum i drugi protiv Turske*, br. 21894/93, st. 211, ECHR 2005... (izvodi)).

95. Sud primjećuje da je, kada je dostavljao predmet Državi, nju pitao da li je zdravstvena njega koja je dostupna podnosiocu predstavke za liječenje tuberkuloze i hepatitisa C odgovarajuća njegovom stanju i dovoljna da spriječi dalje pogoršavanje njegovog zdravlja.

96. Država je u vezi sa ovim dostavila pisana zapažanja. Nažalost, ona nije izradila kopiju cijele medicinske dokumentacije podnosioca predstavke. Umjesto toga ona je priložila kopije nekoliko dokumenata, od kojih su neki bili jedva čitljivi. Podaci koji se iz njih mogu dobiti odnose se uglavnom na tuberkulozu podnosioca predstavke. Podaci kojim Sud raspolaže, a koji se odnose na hepatitis C podnosioca predstavke su oskudni (vidi gore st. 64–70).

97. Država je izjavila da je medicinska dokumentacija podnosioca predstavke iz perioda od 1996. do 1998. uništena. Sud ponovo ističe da bi uprava kaznene ustanove trebalo da čuva dokumentaciju o zdravstvenom stanju podnosioca predstavke i liječenju kome je on bio podvrgnut za vrijeme lišenja slobode (vidi *Khudobin protiv Rusije*, br. 59696/00, st. 83, ECHR 2006... (izvodi)). Sud dalje primjećuje da Država nije dala razlog za to što nije priložila čitke kopije medicinske dokumentacije podnosioca predstavke, koja je trebala da sadrži bilješke sačinjene poslije 1998. Štaviše, Država nije priložila bilo kakvu medicinsku dokumentaciju koja bi se odnosila na hepatitis podnosioca predstavke, a koja je sačinjena poslije 25. oktobra 2005. (vidi gore st. 33). Slijedi da je Država propustila priliku da potkrijepi svoje tvrdnje dokazima kojima je jedina imala pristup.

98. Sud stoga smatra da, gdje je to neophodno, može opravdano izvlačiti zaključke iz činjenice da Država nije obezbijedila čitke medicinske dokumente.

(b) Opšta načela koja proističu iz prakse Suda

99. Sud ponavlja da član 3 Konvencije apsolutno zabranjuje mučenje i nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (vidi *Labita protiv Italije*, presuda donijeta 6. aprila 2000, *Reports of Judgments and Decisions* 2000-IV, st. 119). Takvo zlostavljanje mora dostići minimalni nivo ozbiljnosti da bi spadalo u opseg člana 3 Konvencije. Procjena ovog minimalnog nivoa je relativna; ona zavisi od svih okolnosti slučaja, kao što su trajanje postupanja, njegove fizičke i psihičke posljedice i, u nekim slučajevima, zdravstveno stanje žrtve (vidi *Ireland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda donijeta 18. januara 1978, Series A no. 25, str. 65, st. 162). Iako je svrha takvog postupanja faktor koji se uzima u obzir, posebno da bi se utvrdilo da li je namjera bila da se žrtva ponizi ili omalovaži, odsustvo bilo kakve svrhe ne vodi nužno do zaključka da nije bilo povrede člana 3 (npr. *Peers protiv Grčke*, br. 28524/95, st. 74, ECHR 2001-III, i *Valašinas protiv Litvanije*, br. 44558/98, st. 101, ECHR 2001-VIII).

100. Sud u svojoj praksi dosljedno ističe da patnja i poniženje do kojih dolazi moraju u svakom slučaju biti veći od patnje i poniženja koji su neizbježni element određenog zakonitog postupanja ili kažnjavanja (vidi *Labita*, citirano gore, stav 120). Međutim, u svijetlu člana 3 Konvencije, Država mora osigurati da je osoba zatvorena u uslovima odgovarajućim ljudskom dostojanstvu, da način i metod izvršenja mjere tu osobu ne izlažu neprijatnostima i mukama koje prevazilaze nivo patnje koji neizbježno ide uz zatvaranje i da, sa obzirom na praktične zahtjeve koje boravak u zatvoru nosi sa sobom, zdravlje i dobrobit te osobe budu odgovarajuće osigurani (vidi *Kudła protiv Poljske* [GC], br. 30210/96, st. 92–94, ECHR 2000-XI), uz obezbjeđivanje potrebne medicinske pomoći i liječenja (vidi, *mutatis mutandis*, *Aerts protiv Belgije*, presuda donijeta 30. jula 1998, *Reports* 1998-V, str. 1966, st. 64 et seq.).

101. Iako medicinska pomoć dostupna u zatvorskim bolnicama ne mora uvijek biti na istom nivou kao u najboljim zdravstvenim ustanovama za opšte stanovništvo, Država mora obezbijediti da su zdravlje i dobrobit zatvorenika odgovarajuće osigurani tako što će im, između ostalog, pružiti potrebnu medicinsku njegu (vidi *Kudła*, gore citirano, stav 94, ECHR 2000-XI; vidi takođe *Hurtado protiv Švajcarske*, presuda donijeta 28. januara 1994, Series A no. 280-A, mišljenje Komisije, str. 15–16, st. 79). Dalje, ako vlasti odluče da drže ozbiljno bolesnu osobu u zatvoru, one moraju pokazati posebnu pažnju u obezbjeđivanju takvih uslova zatvaranja koji odgovaraju posebnim potrebama koje su posljedica onesposobljenosti te osobe (vidi *Farbtuhs protiv Letonije*, br. 4672/02, st. 56, 2. decembar 2004).

(c) Primjena navedenih načela u ovom predmetu

102. Da bi se utvrdilo da li je podnosilac predstavke dobio potrebnu medicinsku njegu dok je bio u zatvoru, presudno je utvrditi da li su mu državne

vlasti obezbijedile minimalni obim zdravstvene kontrole potreban za blagovremenu dijagnozu i liječenje bolesti (vidi *Popov protiv Rusije*, br. 26853/04, st. 211, 13. jul 2006).

103. Prvo, Sud će razmotriti da li je podnosiocu predstavke blagovremeno dijagnostikovao hronični hepatitis C.

104. Prema navodima Države, krv podnosioca predstavke nije testirana na hepatitis C po zatvaranju 28. oktobra 2001. iz razloga što u to vrijeme takvi testovi nijesu bili obavezni. Sud prihvata da bi bilo pretjerano podvrgavati svakog zatvorenika seriji medicinskih testova, na sve zarazne bolesti. Ipak, određeni testovi mogu biti nužni za valjanu procjenu pacijentovog zdravstvenog stanja; odluka o tome da li izvršiti određenu dijagnostiku trebalo bi da bude zasnovana na pacijentovoj istoriji bolesti.

105. Sud zapaža da je od 1996. podnosiocu predstavke redovno propisivano hepatotoksično anti-tuberkulozno liječenje (vidi gore st. 8, 10 i 29), koje može izazvati oštećenje jetre. U takvim okolnostima, Sud smatra da je minimalni obim zdravstvene kontrole potreban zbog stanja podnosioca predstavke mogao uključivati redovne testove krvi na hepatitis.

106. Sud primjećuje da mu dokazi na raspolaganju ne dozvoljavaju da sa sigurnošću utvrdi tačan dan kada je podnosiocu predstavke dijagnostikovao hronični hepatitis C. Medicinska dokumentacija koju je Država priložila ukazuje da je podnosiocu predstavke dijagnostikovao hepatitis nepotvrđene etiologije prije 18. decembra 2003. godine (vidi gore st. 66). U svojim podnescima Država je izložila da je podnosilac predstavke 29. novembra 2004. prvi put testiran na hepatitis (vidi gore st. 91). Sud ističe da je prošlo više od jedanaest mjeseci od trenutka kad se hepatitis podnosioca predstavke prvi put pominje u njegovoj medicinskoj dokumentaciji do dana kada je izvršen prvi test krvi kako bi se potvrdila dijagnoza. U takvim okolnostima, Sud ne može zaključiti da je hronični hepatitis C podnosiocu predstavke dijagnostikovao blagovremeno.

107. Drugo, Sud mora utvrditi da li je podnosilac predstavke dobio potrebnu njegu u vezi sa svojim hepatitisom C.

108. Medicinska dokumentacija kojom Sud raspolaže ne otkriva da li je podnosilac predstavke dobio bilo kakvo antiviralno liječenje zbog hroničnog hepatitisa C nakon što mu je on dijagnostikovao. Prema navodima Države, ljekari u LIU-10 su smatrali da je, u odsustvu procesa aktivnog hepatitisa, takvo liječenje bilo nepotrebno. Sud se, naravno, ne usteže da prihvati da je na ljekarima koji su fizički pregledali podnosioca predstavke bilo da odrede da li mu je bilo potrebno antivirusno liječenje. Međutim, dokumenti u posjedu Suda ne dozvoljavaju mu da jasno utvrdi koji je ljekar i kog dana donio takvu odluku.

109. Sud uzima u obzir tvrdnju Države da je zbog hroničnog hepatitisa C podnosilac predstavke bio podvrgavan kontroli biohemijskih karakteristika

krvi i čestim terapijskim kontrolama (vidi gore st. 91). Međutim, Država nije priložila detaljan opis mjera preduzetih u okviru te kontrole. Dalje, ona nije priložila informacije o tome da li je podnosioca predstavke ikada pregledao hepatolog, što bi bilo bar razumno, imajući u vidu da je podnosilac predstavke dobijao hepatotoksično liječenje zbog tuberkuloze.

110. Niti je Država dostavila Sudu podatke o liječenju koje je podnosiocu predstavke bilo dostupno poslije 25. oktobra 2005. godine (vidi gore st. 33). U takvim okolnostima, Sud smatra da je u poziciji da, na osnovu toga što Država nije priložila kopije odgovarajuće medicinske dokumentacije, zaključuje da podnosilac predstavke poslije tog datuma u LIU-10 i IK-18 nije dobio odgovarajuću medicinsku njegu u vezi sa svojim hroničnim hepatitisom.

111. U svijetlu gore navedenog, Sud smatra da podnosiocu predstavke nije obezbijeđen minimalni obim zdravstvene kontrole potreban za blagovremenu dijagnozu i liječenje hepatitisa C za vrijeme lišenja slobode i da on stoga nije dobio medicinsku njegu koju je njegovo stanje iziskivalo, što predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje.

112. Stoga, došlo je do povrede člana 3 Konvencije.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 34 KONVENCIJE USLJED RAZGOVORA SA SLUŽBENICIMA LIU-10

113. Podnosilac predstavke se, pozivajući se na član 34 Konvencije, žalio da je uprava LIU-10 na njega vršila nedozvoljeni pritisak u vezi sa njegovom predstavkom Sudu u Strazburu. Tačnije, on je tvrdio da je uprava LIU-10 od njega zahtijevala da joj otkrije sadržaj njegovih dopisa Sudu i da je stalno ometala njegovu prepisku sa Sudom. On je takođe insistirao na tome da ga je uprava LIU-10 nepravedno kažnjavala zbog njegovih pritužbi Strazburu. Član 34 Konvencije, u relevantnom dijelu, propisuje:

„Sud može da prima predstavke od svake osobe ... koja tvrdi da je žrtva povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.“

A. Podnesci strana u postupku

114. Država je iznijela da su službenici LIU-10 sa podnosiocem predstavke imali deset razgovora o postupku u Strazburu: 14. i 17. februara, 1. i 20. marta, 3. i 14. aprila, 1. i 21. avgusta, kao i 13. oktobra 2006. Od toga su dva organizovana kako bi se razjasnili razlozi zbog kojih je predstavka podneta Sudu, ali je podnosilac predstavke odbio da pruži bilo kakva objašnjenja. Svrha osam razgovora je bila da se podnosiocu predstavke pomogne da riješi probleme koje je mogao imati dok je pripremao dokumentaciju za Sud i da se zaštite njegova prava i legitimni interesi; podnosilac predstavke je odbio po-

nuđenu pomoć. Razgovori su se odvijali u prisustvu nekoliko službenika i zatvorenika, koji su negirali tvrdnje podnosioca predstavke o prijetnjama i psihološkom pritisku. Država je priložila pisane izjave službenika LIU-10 koje potvrđuju da oni nijesu vršili bilo kakav pritisak na podnosioca predstavke tokom razgovora sa njim o predstavci upućenoj Strazburu. Službenici LIU-10 su 16. februara i 12. aprila 2006. imali sastanke sa podnosiocem predstavke u vezi sa prevodom na ruski dopisa primljenih iz Suda. U nekoliko navrata dvojica službenika Oblasnog tužilaštva su razgovarala sa podnosiocem predstavke o brojnim krivičnim prijavama koje je njima podnio, ali se nijesu doticali predstavke Sudu. Država je dalje tvrdila da pisma podnosioca predstavke poslata preko uprave LIU-10 nijesu bila otvorena ili kontrolisana. Podnosiocu predstavke su dostavljani svi odgovori Suda u zapečaćenim kovertama, u roku od 72 sata od kada su primljeni u LIU-10. Država je takođe iznijela da je između 13. februara 2002. i 13. oktobra 2006. podnosilac predstavke petnaest puta zatvaran u kaznenu ćeliju. Svako zatvaranje je podnosiocu predstavke određeno kao kazna za kršenje zatvorskih pravila. Osim toga, od 18. marta 2003. do 6. septembra 2006. podnosilac predstavke je dobio devet ukora zbog kršenja zatvorskih pravila. Nijedna od ovih kazni nije imala veze sa njegovom predstavkom Sudu. Ukratko, Država je insistirala na tome da nije bilo ometanja prava podnosioca predstavke na pojedinačnu predstavku.

115. Podnosilac predstavke je osporio navode Države i izjavio da je odbio da upravi LIU-10 otkrije sadržaj svojih pisama Sudu zbog toga što joj nije vjerovao. Dalje je tvrdio da su mu dopisi Suda dostavljani uz stalna i značajna zakašnjenja. Prema navodima podnosioca predstavke, neka od njegovih pisama Sudu poslata preko uprave LIU-10 nikada nijesu stigla do Suda. Osim toga, insistirao je na tome da od uprave LIU-10 nikada nije tražio da mu prevodi na ruski dopise iz Suda, ali jeste zahtijevao mu obezbijedi nezavisnog prevodioca. Na kraju, podnosilac predstavke se nije složio sa Državom i tvrdio je da su njene tvrdnje da je u mnogim prilikama kršio zatvorska pravila bile lažne.

B. Ocjena Suda

1. Razgovori sa službenicima LIU-10

116. Sud ponavlja da je za djelotvorno funkcionisanje sistema individualnih predavki ustanovljenog članom 34 od najvišeg značaja to da podnosioci predavki ili potencijalni podnosioci predavki budu u mogućnosti da slobodno komuniciraju sa Sudom, bez bilo kojeg oblika pritiska vlasti usmjerenog na to da povuku ili izmijene svoje pritužbe (vidi, između ostalih izvora, *Akdivar i drugi protiv Turske*, gore citirano, st. 105, i *Aksoy protiv Turske*, presuda donijeta 18. decembra 1996, *Reports* 1996-VI, str. 2288, st. 105). Izraz „bilo koji oblik pritiska“ mora biti upotrijebljen da pokrije ne samo direktnu prinudu i flagrantne akte zastrašivanja podnosilaca predavki ili njihovih za-

stupnika, već i druge neprikladne radnje ili kontakte preduzete da ih obeshrabe ili odgovore od posezanja za pravim lijekom koji nudi Konvencija, ili radnje koje imaju „demotivišući efekat“ na korišćenje prava na pojedinačnu predstavku od strane podnosioca predstavki i njihovih zastupnika (vidi *Fedotova protiv Rusije*, br. 73225/01, st. 48–51, 13. april 2006; *McShane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 43290/98, st. 151, 28. maj 2002; i *Tanrikulu protiv Turske* [GC], br. 23763/94, st. 130, ECHR 1999-IV, uz dalje upućivanje).

117. Dalje, da li se kontakti između vlasti i podnosioca predstavke svode na postupke neprihvatljive sa stanovišta člana 34 mora biti određeno u svijetlu konkretnih okolnosti slučaja. U tom pogledu, u obzir moraju biti uzeti ranjivost podnosioca predstavke i njegova ili njena osjetljivost na uticaj koji vlasti vrše (vidi presude u *Akdivar i drugi* i *Kurt*, citirane gore, str. 1219, st. 105, i str. 1192–93, st. 160, za svaku ponaosob). Podnosilac predstavke može biti u poziciji izuzetne ranjivosti dok je u zatvoru uz ograničen kontakt sa svojom porodicom i spoljašnjim svijetom (vidi *Cotleț protiv Rumunije*, br. 38565/97, st. 71, 3. jun 2003).

118. Sud primjećuje da je uprava LIU–10 redovno održavala sastanke sa podnosiocem predstavke da bi raspravljala sadržaj njegovih zapečaćenih pisma Sudu. Prvi sastanak je održan 14. februara 2006, ubrzo nakon što je Sud Državi uputio zahtjev za dostavljanje podataka o predmetu. Država je priznala da je uprava LIU–10 sa podnosiocem predstavke deset puta razgovarala o njegovim pritužbama Strazburu. Osim toga, ovaj predmet sadrži dokumenta koja potvrđuju da su kasniji sastanci organizovani 2. avgusta, 19. i 27. oktobra 2006, kao i 9. januara 2007.

119. Prema navodima Države, razgovori su organizovani sa jednom namjerom – da se podnosiocu predstavke pomogne. Sud nije sklon da prihvati ovaj argument. Prema njegovom mišljenju, trebalo je da službenici LIU–10, na osnovu toga što se podnosilac predstavke stalno jasno protivio tome da im odgovara na pitanja, zaključe da mu nije potrebna njihova pomoć.

120. Sud ističe da se ova predstavka tiče prevashodno kvaliteta medicinske njege dostupne podnosiocu predstavke u LIU–10, gdje je on bio zatvoren u dužem vremenskom periodu. Prema mišljenju Suda, njegovo zdravlje i dobrobit su umnogome zavisili od osoblja LIU–10. U takvim okolnostima redovni razgovori sa službenicima ove ustanove su itekako mogli imati „demotivišući efekat“ na namjeru podnosioca predstavke da koristi pravni lijek dostupan u Strazburu.

121. Sud smatra da se podnosilac predstavke morao osjećati zastrašenim ponovljenim sastancima sa službenicima LIU–10, očigledno održanim protiv njegove volje, i da je sa razlogom mogao osjećati strah od odmazde (vidi *Popov*, gore citirano, st. 250). U skladu sa ovim, takvi razgovori su bili nezakonit pritisak koji predstavlja nedozvoljeno ometanje prava podnosioca predstavke na pojedinačnu predstavku.

122. Stoga, u ovom pogledu je došlo do povrede člana 34 Konvencije.

2. *Prepiska podnosioca predstavke sa Sudom*

123. Sud ponavlja da je važno poštovati povjerljivost prepiske sa Sudom jer se ona može ticati optužbi protiv zatvorske uprave ili zatvorskih službenika. Otvaranje dopisa koji dolaze iz Suda ili su njemu poslani nesumnjivo stvara mogućnost da oni budu pročitani i može se zamisliti da će, u određenim prilikama, stvoriti rizik od odmazde zatvorskog osoblja prema zatvoreniku u pitanju (vidi *Klyakhin protiv Rusije*, br. 46082/99, st. 118, 30. novembar 2004).

124. Sud naglašava da se, prema ruskom zakonu na snazi, prepiska zatvorenika sa Sudom ne može pregledati (vidi gore st. 71). Sud dalje primjećuje da najmanje pet njegovih dopisa podnosiocu predstavke na samom sadržaju dopisa nosi pečat LIU-10 kojim se potvrđuje prijem (vidi gore st. 50-54). Država nije pružila nikakvo objašnjenje u vezi sa porijeklom ovih pečata i tvrdila je da su dopisi Suda bili zapečaćeni kada su predati podnosiocu predstavke.

125. Uzimajući u obzir dokumente koje ima na raspolaganju, Sud ne može prihvatiti argument Države i zaključuje da je uprava LIU-10 otvarala njegove dopise podnosiocu predstavke i na njih stavljala pečat kao na drugu dolazeću poštu. Sud dalje primećuje da nije u poziciji da utvrdi da li je uprava zatvora čitala ove dopise. Ipak, sama činjenica da su dopisi otvarani ostavlja prostora za razumnu sumnju da je uprava zatvora pregledala prepisku podnosioca predstavke sa Sudom, suprotno domaćem pravu i članu 34 Konvencije.

126. Dakle, iz ovog razloga je došlo do povrede člana 34 Konvencije.

3. *Kazne određene podnosiocu predstavke i prijetnje službenika LIU-10*

127. Sud primjećuje da je podnosilac predstavke tvrdio da ga je uprava LIU-10 nezakonito proganjala. Ipak, u dokumentima koje je Sud pregledao nema ničega što bi ukazivalo na to da je uprava LIU-10 namjeravala da kazni podnosioca predstavke zbog njegovih pritužbi Sudu kada ga je zatvarala u kaznenu ćeliju ili kada mu je izricala ukore. Sud je zadovoljan objašnjenjima Države u pogledu osnova za disciplinske kazne koje su određene podnosiocu predstavke. Shodno tome, on smatra da ove kazne ne predstavljaju ometanje prava podnosioca predstavke na pojedinačnu predstavku.

128. Dalje, podnosilac predstavke se žalio Sudu da je jedan od službenika LIU-10 nagovijestio da bi njegov život mogao biti ugrožen ukoliko ne povuče predstavku podnijetu Sudu. Međutim, ove tvrdnje nijesu potkrijepljene bilo kakvim dokazima.

129. Shodno tome, Sud smatra da u ovom pogledu nije bilo povrede člana 34 Konvencije.

V. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

130. Podnosilac predstavke je iznio brojne pritužbe o navodnim povredama njegovih prava. Konkretno, on se oslonio na član 6 Konvencije žaleći se na ukupnu nepravilnost postupka koji se 8. aprila 2002. okončao protiv njega i na nedostatak pristupa Sudu kad je u pitanju građanski postupak protiv privatnog preduzeća. On se dalje žalio u vezi sa članom 13 Konvencije zbog toga što mu domaće vlasti nijesu obezbijedile advokata kao pravnu pomoć u postupku pred Sudom. Štaviše, podnosilac predstavke se pozivao na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju tvrdeći da je bio lišen slobode od strane privatnog preduzeća. On se još žalio, u vezi sa članom 2 Protokola br. 4, da mu je sloboda kretanja ograničena činjenicom da mu je poslije raspada Sovjetskog Saveza, mimo njegove volje, dodijeljeno rusko državljanstvo. Na kraju, podnosilac predstavke se, u pogledu člana 1 Protokola br. 12, žalio da nacionalne vlasti iz diskriminatorских pobuda odbijaju da mu odobre uslovni otpust na osnovu zdravstvenog stanja i tvrdio da njegova infekcija hepatitisom C predstavlja smrtnu kaznu, koja je u suprotnosti sa članom 1 Protokola br. 13.

131. Uzimajući u obzir sve dokumente u svom posjedu, i u mjeri u kojoj je to u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da podnesci podnosioca predstavke ne dokazuju postojanje povreda prava i sloboda propisanih Konvencijom i Protokolima uz nju. Slijedi da predstavka u ovom dijelu mora biti odbačena kao očigledno neosnovana, u skladu sa članom 35, stavovi 3 i 4 Konvencije.

VI. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

132. Član 41 Konvencije predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.“

A. Šteta

133. Podnosilac predstavke je od Suda tražio da utvrdi iznos naknade za patnje i bol izazvane navodnim povredama njegovih prava.

134. Država je primjetila da podnosilac predstavke nije odredio iznos koji zahtijeva kao pravičnu naknadu.

135. Sud smatra da je podnosilac predstavke zbog toga što mu nije bila dostupna odgovarajuća medicinska pomoć morao doživjeti bol i uznemirenost, koje su bile uvećane time što su mu državne vlasti ometale pravo na pojedinačnu predstavku, i da za ovo ne može biti oštećen samim utvrđivanjem povrede prava.

Praveći procjenu na pravičnoj bazi, on dodeljuje podnosiocu predstavke 5.000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećano za iznos poreza naplativih na ovaj iznos.

B. Sudski troškovi

136. Podnosilac predstavke nije podnio nikakav zahtjev u pogledu troškova koje je imao pred domaćim sudovima i pred Sudom u okviru roka koji je Sud odredio.

137. Shodno tome, Sud mu ne dodeljuje naknadu na ime ovih troškova.

C. Kamata

138. Sud smatra da je primjereno da važeća kamatna stopa bude ona koja će se temeljiti na povećanoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, na koju treba dodati još tri procentna poena.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* pritužbu koja se odnosi na navodni propust da se podnosiocu predstavke učini dostupnom odgovarajuća medicinska njega tokom lišenja slobode prihvatljivom, a ostale pritužbe neprihvatljivim;
2. *Zaključuje* da je došlo do povrede člana 3 Konvencije usljed neodgovarajuće medicinske njege obezbijedene podnosiocu predstavke dok je bio lišen slobode;
3. *Zaključuje* da Država nije ispunila svoju obavezu iz člana 34 da ne ometa djelotvornu upotrebu prava na pojedinačnu predstavku, u pogledu razgovora državnih organa sa podnosiocem predstavke i otvaranja njegove prepiske sa sudom;
4. *Zaključuje*
 - (a) da tužena Država treba da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44, stav 2 Konvencije, 5.000 EUR (pet hiljada eura) na ime nematerijalne štete, izraženo u ruskim rubljama po kursu važećem na dan izvršenja, uvećano za iznos poreza naplativih na taj iznos;
 - (b) da će od dana isteka pomenuta tri mjeseca do isplate na navedenu svotu biti zaračunavana kamata koja se plaća samo na glavnici po stopi koja odgovara povećanoj kreditnoj i kamatnoj stopi Evropske centralne banke, dodatno uvećanoj za tri procentna poena;

Presuda je izrađena na engleskom jeziku i poslata stranama u postupku 7. februara 2008, u skladu sa pravilom 77, stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
sekretar

Christos Rozakis
predsjednik